

Her er spinnandi galið, og orsökir er neyvur, sum onkur vil vera við, at føroyingar hava vánaligt smolt, og at smoltið versnar fyri hvørt ár. (Hvussu I.P.N. virus ávirkar heilsuna hjá alaksi í Noregi og Føroyum veit eingin, og tí verða nógvar gitingar).

Fremsta orsøkin er harafturimóti, at vit hava ov stóra skipan á flestu av teimum «gomlu» alækjunum, og tí kemur smoltið í eitt umhvørvi, sum versnar ár um ár.

Vit koma bert longur inn í ónda cirulin, um vit nú fara at koyra enn meiri smolt í netini í eini roynd at leggja upp fyri teimum 30%, sum vit vænta at missa. Hetta vildi verið besti mátin at borðreitt enn betur fyri sjúkum sum B.K.D., Furunkulosu, I.L.A. osfr., sum longu herja hjá grannum okkara.

Einasta rætta avgerð, føroyingar kunnu taka, er at stødga vøkstrinum í alivinnuni, til vit hava fingið frægari tamarhald á støðuni.

1. Arbeiddast má miðvist fram móti at minka trýstid á tettu alækjunum.

2. Hver alistøð má hava 2, helst 3 øki at ala á.

3. Og vit mugu heldur minka enn økja um nógðina av fiski í netunum.

Aling av smolti

Í 1980 varð ein ætlan lögð fyri Føroya Landsstýri um at gera eina heilt stóra smoltstøð í Miðvági, sum fekk vatn úr Leitisvatni.

Í 1981 vóru 4 umsóknir komnar til Nevndina viðv. Fiskaaling um loyvi at fara undir at ala smolt.

Eftir áheitan frá Fiskirannsóknarstovuni gjørdi «Forskningsstation for Laksefisk» í Noregi (nú Akvaforsk) í 1983 heildarættan fyri smoltaling í Føroyum. Í hesi ætlan vóru bæði smærri og heilt stórar smoltstøðir.

Varð ætlanin fylgd tá, høvdu fyrstu alistøðirnar fingið betri byrjan við nóg mikið av góðum og størum smolti, og vit høvdu havt ein heilt annan «innfallsvinkul» til smoltaling í Føroyum.

Valt varð istaðin at gera 10 smærri smoltstøðir afturat støðunum hjá P/F Fiskaaling.

Í 1985 spurdu føroyingar enn einaferð Akvaforsk til ráðs, nú økjast skuldi aftur um talið av smolti til vinnuna.

Niðurstøðan hjá Akvaforsk varð: Byggið fyrst støðina í Miðvági afturat teimum 11 smáu, sum eru, og síðani eina stóra støð á Eiði, um brúk verður fyri tí.

Aftur varð hugsað meira um «bygdarmennning», enn um at vit skuldu

út á heimsmarknaðin at kappast, og loyvi vórðu givin til 7 smáar smoltstøðir afturat.

Smoltprísir

Okkara smoltstøðir kunnu í dag saktans framleiða nógva og gott smolt. Náttúruviðurskiptini osfr. færdi smoltpolitikk ger bert fiskin nakað úrari enn í grannalondunum.

Hetta fyrri at undirstrika, at vit hava valt at byggja á hendan hátt við opnum eygum.

Nøkur tøl um smolt og laksaaaling:

Fyri hvørji 800 smolt sum írar hava koyrt í alirangar, hava teir avreitt eitt tons av laksi, ella bert 1,25 kg pr. smolt. Hetta kemur fyrst og fremst av, at alistøðirnar har í mong ár aldu «irskan» laks, sum so gott sum allur búnastr eftir fyrsta veturin í sjógvi, og sostatt má takast longu, tá hann vigar millum eitt og tvey kilo.

Heldur frægari er í Skotlandi, har nýttust tó 550 smolt til hvørt tonsið av laksi, sum skotar avreiddi í 1987 (1,8 kg. pr. smolt), tí eisini nógva av skotska laksinum verður kynsbúgvinn eftir einum ári í sjógvi.

Í 1988 kom enn minni vekt burtur úr sama tali av smolti í Skotlandi.

Norðmenn hava fingið heili 2,5 kg av laksi burtur úr hvørjum smolti í meðal, og nýta sostatt umleið 400 smolt til hvørt tonsið.

Í 1985 nýttu føroyingar bert 275 smolt til hvørt tonsið av laksi, og fingi sostatt heili 3,6 kg burtur úr hvørjum smolti, sum varð framleitt í landinum. (Í øllum hesum tølum er svinnid í sjónum iroknað).

Hvat er gott smolt?

Besta smoltið er sjálvandi tað, sum gevur alarunum á sjónum flest kg aftur, og Føroyar hava sum nevnt ligið á odda:

Írland 1,25 kg pr. smolt
Skotl. 1,8 kg pr. smolt
Noreg 2,5 kg pr. smolt
Føroyar 3,6 kg pr. smolt (1985)

Vit kunnu tí siga, at Føroyar hava betri smolt enn aðrir, og er hetta ikki at undrast á, tí vit eru einasta land, har allar alistøðirnar bert hava fisk, sum stavar frá eini kynbótastøð, har lúksur hevur verið miðvist útvaldur í nøkur ættarlið til aling, og dentur hevur verið lagdur á skjótan vøkstur, og fisk sum ikki búnastr fyrr enn eftir annan veturin í sjógvi.

Seinnu árin hava vit ligið á somu leið sum Noreg, t.v.s. at vit avreiða o.u. 2,5 kg av laksi fyri hvørt smoltið, sum fer á sjógv.

Hvat er tørvurin á smolti til alivinnuna í Føroyum?

Samláða rúmdin, loyvi er givið til at ala í er umleið 800.000 m³, vit klára at framleiða líka nógva sum norðmenn, nevnliga eini 15 kg av laksi fyri hvønn m³ av alirúmd, og gevur hetta 12.000 tons av laksi í 1991.

Var sum í 1985, nýttist okkum 12.000 : 3,6 = 3,3 milj. smolt til hesa framleiðslu. Í dag eiga vit heldur at rokna við somu tølum sum norðmenn 12.000 : 2,5 = 4,8 milj. smolt.

Samanumtikið kann sigast, at:

1. Samstundis sum nýggj øki verða nýtt til at ala fisk longur úti móti fjarðamunnunum, verður neyðugt at minka um alingina longur inni.

2. Við givnum hækkingum og givnum nýggjum loyvum at ala smolt, verða helst millum 6 og 7 milj. smolt á marknaðinum í 1991. 6 milj. smolt skuldi verið gott grundarlag undir einum útflutningi av laksi úr Føroyum uppá eini 15.000 tons, nøkur ár inn í 90 árin, um arbeið verður við skili.

Havbúnaðarfelagið o g smoltframleiðslan

Hesar hugleiðingar um alistøðir, smolt og aling av laksi eru gjørdar í sambandi við at Havbúnaðarfelagið mælir Føroya Landsstýri til at geva framleiðsluloyvi til eina roð av smoltstøðum afturat longu í 1989, soleiðis at føroyingar koma at ala yvir 12 milj. smolt í 1991. At føroysku alarunum torva meira enn 12 milj. smolt, verður eisini fært fram í nýggja limablaðinum — ALARIN nr. 1.

Roknistykkið hjá Havbúnaðarfelagnum sær soleiðis út:

71 alibrúk ferðir 135.000 + 10%	= 10,6 milj. smolt
Eitt felli á 15%	= 1,5 milj. smolt
Yvirframleiðsla	= 0,6 milj. smolt
Ialt	12,7 milj. smolt

Rokna vit viðari uppá hetta, siggja vit, at um vit ala nøkurlunda við skili, og fáa tað burtur úr hvørjum smolti, sum norðmenn og føroyingar hava fingið seinastu árin, so elur hvør alistøð í miðal, tá 240 tons og alt landið 30.000 tons av laksi.

30.000 tons er just tað sum alt Skotland, Hettland, Orknoyggar og vestaru oyggjarnar iroknaðar megna at ala í ár. Og mangastaðni í hesum stóra øki eru longu álvars-ligir trupulleikar av at alingin dálkar egið umhvørvi.

Rokna vit á sama hátt á Skálafjørðinum, skuldu tær 6 alistøðirnar har alt tilsamans (6 × 420 t) = 2520 tons.

Í 1987 var framleiðslan á fjørðinum sløk 1000 tons, og øll eru helst á einum máli um, at har er heldur tørvur á at minka um, enn at økja um trýstid.

Hinvegin er fyri so vilt einki galið í, at hvør alistøð elur 400 tons av laksi. Við teimum primum, sum eru á marknaðinum í dag, og kunnu væntast

næstu árin, er torført at fáa eindir, sum framleiða minni enn 200-300 tons at mala runt, men so má talið av eindum í Føroyum so sanniliga samstundis minkast niður í eini 30 alieindir (hetta er í tráð við tilmæli frá Aliráðnum til Føroya Landsstýri, har mælt verður til at reka smærri støðirnar inni á fjørðum saman í stóri eindum).

Pappirið er tolið, so vit fáa væl fyrra roknistykkið aftur at ganga upp: 30 stóri alieindir fáa 200.000 smolt í part = 6 milj. smolt.

Órað má tí haldast vera at økja munandi meira um framleiðsluferi av smolti. «Haldið tykkum fast til 1991. Arbeiddið í øllum so biliga, sum til ber, og roynið at minka um talið av smolti, sum fer til at ala hvørt tonsið av laksi.

Ur meira enn 550 smoltum til hvørt tonsið, eigur talið at fara niður um 400 smolt pr. tons!»

Hesi ráð fáa skotsku alararnir í seinasta «Fish-farmers», og vit eiga iva-leyst eisini at leggja okkum tey í geyma, skrivur Andrias Reinert.